国 家 社 会 科 学 基 金 项 目

# 西藏少数民族汉语教学概况与研究

## Chinese teaching designed for minorities in Tibet Autonomous

主编 张廷芳

中国藏学出版社

国家社会科学基金项目

# 西藏少数民族汉语教学概况与研究

主编　张廷芳

Chinese teaching designed for minorities in Tibet Autonomous

中　国　藏　学　出　版　社

责任编辑：永红　　　　　　　　　　　　封面设计：李建雄

**图书在版编目（CIP）数据**

西藏少数民族汉语教学概况与研究　张廷芳主编．—北京：
中国藏学出版社，2007.6
ISBN 978—7—80057—910—3

Ⅰ.西...　Ⅱ.张...　Ⅲ.①汉语—少数民族教育—概况—西藏
②汉语—少数民族教育—教学研究—西藏　Ⅳ.H19

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2007）第 089249 号

**西藏少数民族汉语教学概况与研究**　　　　张廷芳主编

**出　版**　中国藏学出版社
**发　行**　中国藏学出版社
**电　话**　（010）64892902
**印　刷**　北京牛山世兴印刷厂
**开　本**　850×1168 毫米　1/32
**印　张**　5.875
**印　数**　2000
**字　数**　147 千
**印　次**　2007 年 6 月第 1 版第 1 次
**书　号**　ISBN 978—7—80057—910—3/I·74
**定　价**　12.00 元

# 中文提要

本书是国家社会科学基金项目《西藏少数民族汉语教学概况与研究》的主要成果。本书以西藏少数民族汉语教学为研究对象，以西藏和平解放五十年来的汉语教学实践为背景，回顾历史，分析现状，总结经验，探讨规律，概括了汉语在西藏作为第二语言教学的理论和方法；并从理论和实践上对西藏少数民族汉语教学进行了历史性的总结，填补了西藏少数民族汉语教学研究领域的空白。本书的宗旨是为了提高西藏少数民族汉语教学的质量和水平，培养汉藏语兼通的合格人才，推动各级各类学校的双语教学及汉语学科建设，发展西藏少数民族汉语教学，帮助广大学生学好汉语、提高自身综合素质；以理清西藏少数民族汉语教学的发展脉络，对不同阶段的少数民族汉语教学进行全面科学的分析和评价，以总结西藏少数民族汉语教学成功的经验为切入点；找出并剖析了制约西藏少数民族汉语教学发展的诸如社会经济、思想观念、教师素质、教学环境、教学对象、教材教法、语言自身规律及文化背景等诸多因素，提出了解决存在问题的对策及建议。在调查与写作过程中，运用了人类学深度访谈、座谈、听课、问卷、测试、比较研究和综合分析等多种方法，从较深的层面上系统探讨了西藏少数民族汉语教学的历史与现状，从理论和实践上，总结了西藏少数民族汉语教学的基本经验和规律。我

们希望本书能够为有关部门提供决策的依据，为从事双语教学和少数民族汉语教学的同行提供可以参考的资料，对促进西藏少数民族汉语教学水平的提高发挥积极的作用。



此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

# ནང་དོན་གནད་བསྡུས།

《བོད་ལྗོངས་སུ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཕྱོགས་བསྡུས་དང་ཞིབ་འཇུག་》ཅེས་པ་འདི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཐེབས་ཙ་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་ལས་གྲུབ་པའི་གྲས་ཤིག་ཡིན། དཔེ་དེབ་འདིས་བོད་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་ཇི་ལྟར་བྱས་མིན་དེ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་ཡུལ་དང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལོ་ལྔ་བཅུའི་རིང་གི་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་ལག་ལེན་དེ་རྒྱབ་ལྗོངས་སུ་སྟིས་ཏེ་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་གསོ་དང་། ད་ཡོད་གནས་བབས་ལ་དབྱེ་ཞིབ། ཉམས་མྱོང་ཕྱོགས་བསྡོམས། ཆོས་ཉིད་འཚོལ་ཞིབ་བཅས་བྱས་ཏེ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་དེ་བོད་དུ་སྐད་ཡིག་ཡང་གཉིས་པའི་སློབ་ཁྲིད་སློབ་གསོའི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་བྱ་ཐབས་ཕྱོགས་བསྡུས་བྱས་པ་མ་ཟད། རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་གྱི་ཐོག་ནས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་ཕྱོགས་བསྡོམས་བྱས་སྐབས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཁྱབ་ཁོངས་ཀྱི་སྟོང་ཆ་ཁ་གསབ་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད།

དཔེ་དེབ་འདིའི་ནང་ཇི་ལྟར་བྱས་ཏེ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་སྤུས་ཚད་དང་ཚུ་ཚད་གོང་མཐོར་བཏང་སྟེ་སྐད་ཡིག་གཉིས་སྤྱོད་ཀྱི་ཚད་ལྡན་མི་སྣ་གསོ་སྐྱོང་བྱས་མིན་སྐོར་རྩོམ་བཀོད་བྱས་ཏེ་སློབ་གྲྭ་འབྲིང་ཆུང་ལ་སྐད་གཉིས་སློབ་ཁྲིད་དང་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་གཞི་འཛུགས་སྐྲུན་ལ་བསྐུལ་འདེད་གཏོང་རྒྱུ་དང་འབྲེལ་རྒྱ་ཆེའི་སློབ་གསོའི་ལས་དོན་པར་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་གོང་འཕེལ་གཏོང་ཕྱོགས་ཐད་ལ་ཉམས་མྱོང་ལེན་གཞི་མཁོ་འདོན་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་ཆེའི་སློབ་མར་རྒྱ་སྐད་སློབ་སྦྱོང་ཡག་པོ་བྱས་ཏེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཕྱོགས་བསྡུས་བྱང་ཚད་མཐོ་རུ་གཏོང་རྒྱུར་རོགས་རམ་ཡོང་བ་བྱ་རྒྱུ་གཙོ་གནད་དུ་འཛིན་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བའི་གོ་རིམ་ཁ་གསལ་བཟོས་

ཏེ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་དུས་མཚམས་སོ་སོའི་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་སྟངས་ལ་ཁྲིན་ཡོངས་ནས་ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་དབྱེ་ཞིབ་དང་གདེང་འཇོག་བྱས་པ་དང་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པ་ལེགས་གྲུབ་བྱུང་བའི་ཉམས་མྱོང་རྣམས་གཞི་འཛིན་སར་བཞག་པ། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བར་ཚད་འཛིན་ཐབས་གཞི་དཔེར་ན་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་དང་། རིག་གནས་རྒྱབ་ལྗོངས། འདུ་ཤེས་ཀྱི་གནད་དོན། སློབ་གསོའི་སྲིག་གཞིའི་གནད་དོན། སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་ལྷ་ཚོགས་གནད་དོན། སློབ་ཁྲིད་བྱ་ཡུལ། སློབ་དེབ་དང་སློབ་ཐབས། སྐད་ཡིག་རང་ངོས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་སོགས་རྒྱུ་རྐྱེན་མང་དག་བཅལ་འཚོལ་དབྱེ་ཞིབ་བྱ་ཐབས་འདོན་པ་བཅས་བྱས་ཏེ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་པའི་ལམ་དུ་གསར་པ་འཚོལ་ཞིབ་ཀྱི་ཚོད་ལྟ་ཐེངས་གཅིག་བྱས་པ་བཅས་ཡིན།

དཔེ་དེབ་འདི་བཞིན་རྩོམ་ཞིབ་དང་རྩོམ་འབྲི་བྱེད་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་མིའི་རིགས་རིག་པ་སྤྱད་དེ་གཏིང་ཟབ་བཅར་འདྲི་དང་། བཞུགས་མོལ། བཤད་ཁྲིད་ཉན་པ། དྲི་བ་འདོན་པ། བརྟག་དཔྱད་ཚོད་ལྟ། ཚད་བསྡུར་ཞིབ་འཇུག་དང་ཕྱོགས་བསྡུས་དབྱེ་ཞིབ་སོགས་བྱ་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་ཟུང་གཏིང་ཟབ་པའི་ཁྱབ་ཁོངས་ནང་བརྒྱུད་རིམ་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་བགྲོ་གླེང་བྱས་ཡོད་པ་དང་། རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་གྱི་ཐོག་ནས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་བྱས་པའི་རྩ་བའི་ཉམས་མྱོང་དང་། ཆོས་ཉིད་ལ་ཕྱོགས་བསྡོམས་བྱས་ཡོད། གྲུབ་འབྲས་འདི་དག་འབྲེལ་ཡོད་ཚན་པས་འཐབ་ཇུས་གཏན་འཁེལ་གནང་སྐབས་ཀྱི་གཞི་འཛིན་སར་མཁོ་འདོན་ཐུབ་པ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་སྐད་ཡིག་སྲིད་ཇུས་གཏན་འབེབས་གནང་རྒྱུ་དང་། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་ཁྱབ་སྤེལ་གཏོང་སྐབས་དཔྱད་གཞི་འཛིན་སར་མཁོ་འདོན་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྐད་གཉིས་སློབ་ཁྲིད་གནང་མཁན་གྱི་ལས་རིགས་གཅིག་པ་རྣམས་ལ་རིགས་ལམ་ཞིབ་འཇུག་ཁྱབ་སྤེལ་གནང་རྒྱུར་དགོས་ངེས་ཀྱི་རྒྱུ་ཆར་མཁོ་འདོན་ཐུབ་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་ཀྱུ་ཚད་མགྱོགས་མྱུར་གོང་མཐོར་འགྲོ་བར་སྐུལ་འདེད་གཏོང་རྒྱུར་ཐུར་བསྟེན་གྱི་ནུས་པ་ཐོན་ཐུབ་པ་བཅས་ཀྱི་རེ་བ་ཡོད།

# Abstract

The present situation and research on Chinese teaching designed for minorities in Tibet Autonomous (TAR) is a project approved and sponsored by the National Fund of Social Science. Targeted at Chinese teaching designed for minorities in TAR, this book makes a thorough study of its past 50 years' history, its present situation, its achievements and experiences drawn from the practice. Attempts have also been made to summarize the development of Teaching Chinese as Second Language (TCSL) in TAR and generalize the rules and theories of TCSL, which the researchers have few resources to rely on during the study.

The research aims at: 1. improving the quality of TCSL in TAR and cultivating personnel qualified both in Tibetan and Chinese; 2. promoting the bilingual teaching in schools at all levels and helping optimize the system of TCSL; 3. helping students meet the requirements of quality education. To achieve these goals, the researchers have made comprehensive studies on relevant fields including economy, cultural background, ideology, educational system, teaching methodology, language itself and so on. Based on the study, the researchers analyze the present situation of Chinese teaching designed

for minorities in TAR and propose some feasible suggestions for further improvement.

In the process of investigation and writing, the research combines the application of various perspectives and methodology, which cover individual interview, group meeting, observing class, questionnaire, test, comparative study and comprehensive analysis, thus guaranteeing credibility and quality of the work. We sincerely hope that the work will promote a better understanding of the present situation of TCSL in TAR among the public as well as the academic circle, provide accredited resources for teaching and researching in the field, and help governmental departments concerned make prudent language policies.

# 序

拉巴平措*

由西藏大学副校长张廷芳教授主持编写的《西藏少数民族汉语教学概况与研究》一书问世了。这是第一部总结研究西藏地区少数民族汉语教学的著作，是她主持的国家社会科学基金项目“西藏少数民族汉语教学概况与研究”的主要成果。

张廷芳1970年毕业于北京师范大学中文系，因与教育系的藏族同学次旺俊美相爱，自愿要求进藏工作，1972年6月来到当时我工作的西藏自治区师范学校。这个北京的汉族姑娘，在西藏的教育工作岗位上坚守了35年，始终坚持汉语教学，特别热衷于对西藏少数民族的汉语教学和推广普通话工作。她讲的一口标准的普通话，她为人的坦诚、快人快语，她对工作的热情、认真，都给我留下了极深的印象，我们都称她是“现代文成公主”。她说，我是她进藏工作遇到的第一位藏族领导，是她不断成长的见证人，因此希望我为此书作序。对一位为西藏民族教育奉献了大半生心血的汉族女教师，我很乐意提供些许支持。

---

* 拉巴平措，藏族，中国藏学研究中心总干事、研究员，中国社会科学院研究生院博士生导师；曾任西藏自治区师范学校党组副书记、西藏师范学院副院长、西藏社会科学院院长、西藏自治区党委宣传部副部长、西藏自治区人民政府副主席。

这部书稿有以下几个特点：

第一，指导思想正确，立意高远。

在30多年的汉语教学和教育管理的实践中，张廷芳亲身体验了西藏现代教育在中国共产党的领导下不断发展的历程，深切地感悟到科教兴藏战略对西藏经济社会跨越式发展的重要性。作为国家通用语的汉语文，既是各级各类学校的一门课程，又是被人们越来越广泛地使用的一个工具。随着全国各地对口支援西藏力度的加大，随着各种合作交流渠道的拓宽，人们更加迫切地需要广泛使用汉语文，与国内先进地区进行交流，以获取更新更多更好的知识和经验，推动生产力水平的提高，促进经济的快速发展。而作为培养西藏少数民族学习掌握这个工具的最重要、最基本的手段——学校汉语教学，自西藏和平解放五十年来走过了曲折的历程，积累了大量宝贵经验，也存在着亟待解决的问题。然而至今尚无人对其历史、现状进行全面的总结，对其理论与实践进行较专门的研究，因而也未见这方面的专著和论文集出版。出于一个老教师的责任感，张廷芳申报了国家社会科学基金项目，希望通过对西藏各地市、各级各类学校少数民族汉语教学情况的调查，收集翔实可信的资料，对西藏少数民族汉语教学的历史与现状、成绩与不足进行全面、客观的描述，以马克思主义理论为指导，以党和国家的政策、法律法规为依据，对西藏少数民族汉语教学的基本经验和规律进行总结，特别是对制约西藏少数民族汉语教学发展的主要因素进行剖析，提出解决问题的对策和建议。她还希望通过这个项目，和年轻人相互学习，带动年轻教师关注、研究西藏少数民族汉语教学。科学研究服务现实，解决实际问题，同时又锻炼培养人才，正是其立意高远之处。

第二，内容安排合理，资料翔实。

作为第一部全面介绍、总结西藏少数民族汉语教学的著作，作者分五章安排了五大内容。一是对西藏少数民族及其语言文字



此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

使用情况、西藏民族教育发展的概况、西藏少数民族汉语教学的主要形式和功能进行了概括性描述，这些内容构成了全书的基础。二是介绍了西藏少数民族汉语教学的历史沿革。现实是从历史发展而来的，不了解历史，就不可能对现状作出科学、准确的分析。此后的三、四两章，是对西藏少数民族汉语教学状况的概括性描写和分析。第三章客观地介绍了从幼儿教育到高等教育不同阶段的少数民族汉语教学概况，第四章则是对概况的理论思考及研究分析。作者积极总结了西藏少数民族汉语教学所涉及的理论、经验和教学成果，也对诸多制约因素进行了逐一剖析。第五章集中分析了西藏少数民族汉语教学存在的问题，并提出了对策和建议。五部分内容有着紧密的内在联系，环环相扣，缺一不可。

这里特别值得一提的是，这项课题是她和课题组成员利用工作之余，牺牲节假日完成的。尽管如此，她们仍因“非典”原因没能亲赴阿里，但对西藏其余六地市都进行了调研。她们通过调查问卷、汉语文水平测试、开座谈会、个人访谈、查阅资料、实地考察等形式，较全面、准确地掌握了西藏少数民族汉语教学的情况，对回收的问卷等（包括阿里地区的）反复认真分析研究，撰写了调查报告，因而书中所用资料均是翔实可靠的第一手资料。

第三，政策把握适度，分析透彻。

西藏少数民族汉语教学既不同于西藏以外省（区市）的汉语教学，也不同于西藏区内汉族学生的汉语教学，它是以西藏藏族及其他少数民族学生为教学对象的汉语教学，是第二语言教学。这项课题，涉及党的教育方针、《宪法》、《民族区域自治法》、《教育法》、《教师法》、《通用语言文字法》等很多法律和政策。因此，张廷芳在开展课题工作之前，就组织课题组成员认真学习相关法律、政策，阅读有关书籍；在课题进行过程中，结

合实际，深入领会，加深理解。这部书无论是描述历史，分析现状，剖析问题，还是阐述对策，都紧紧把握国家法律、政策依据，把汉语置于西藏少数民族学生的第二语言的地位，充分注意到了学生母语、家庭、社会环境等因素的影响，因而分析是客观准确的，是比较透彻的。

第四，所提出的对策、建议有较强的可操作性。

该书剖析了西藏少数民族汉语教学水平如何提高和发展的问题，如师资问题、教材问题、教学体制的问题、学生自身的问题，以及政府宏观管理与指导的问题，并提出了对策建议。这些对策和建议客观中肯，很有针对性，都不难操作。比如建立西藏自治区国家语言文字工作委员会，加强对西藏语言文字工作和双语教学的管理、研究和指导的建议，在西藏开展普通话水平测试工作的建议，在该项目成果鉴定通过不久都已成为现实。二者之间不一定是因果关系，但至少说明这些建议和对策是符合西藏少数民族汉语教学的发展需要的。

如果说这部书还有不足的话，那就是作为语言教学研究著作，理论性还需进一步加强。这固然有作者方面的原因，也与西藏少数民族汉语教学的实际水平有关。

这里还要提及的是，张廷芳主持完成的国家社会科学基金项目“西藏少数民族汉语教学概况与研究”还有一个成果，那就是《西藏少数民族汉语教学论文选编》一书。论文选编收录了西藏不同时期汉语教学工作的研究成果，从不同侧面记录了西藏少数民族汉语教学的发展和经验，对于提高西藏少数民族汉语教学的水平也一定是大有裨益的。

西藏要加快发展，就必须扩大开放，加强与国内国际的交流。西藏的藏族和其他少数民族学生首先要学好自己的母语——藏语和其他少数民族语言，同时也要学好我国的通用语言——汉语，有条件的还要学习外语。这是西藏发展的需要，是增进民族

团结、建设社会主义和谐社会的需要，也是藏族和其他少数民族学生自我发展的需要。西藏少数民族汉语教学已呈现出全方位、多层次、多形式的特点，我希望有更多的人关心、支持、研究它，从而解决存在的问题，使西藏少数民族汉语教学水平尽快与西藏经济社会发展相适应，培养出更多德智体美全面发展的双语人才、三语人才。

《西藏少数民族汉语教学概况与研究》、《西藏少数民族汉语教学论文选编》的出版是值得庆贺的事情。这两部书的意义绝不仅仅在于推动西藏少数民族汉语教学本身，我相信这将引发广大教师、教育工作者及全社会对教育的关注和研究，必将推动西藏教育向着素质教育的方向、向着更高的水平健康发展，有利于培养出更多各民族的高素质人才，为西藏经济社会的跨越式发展作出更大的贡献！

2006 年教师节于北京

## 主 编 简 介

张廷芳，汉族，北京人，1946年生。1970年毕业于北京师范大学中文系，1972年自愿要求赴西藏工作，先后在西藏自治区师范学校、西藏师范学院、西藏大学任教，教授；曾任教研室主任、系主任、教务处处长、副校长等职务，兼任中国少数民族双语教学研究会副理事长、《西藏大学学报》汉文版主编、西藏自治区民族团结发展促进协会副会长等职。

进藏35年来，为人师表，教书育人，为西藏民族高等教育的建设和发展做出了积极的贡献。先后主持编写教材两部，合作主持编写教材及著作五部，撰写发表论文二十余篇。获得西藏自治区教学成果奖一项、省部级以上组织奖两项、民族团结奖一项；先后获得西藏自治区"巾帼建功"先进个人、全国教育系统"巾帼建功"标兵、宝钢教育基金优秀教师、全国少数民族双语教学先进工作者、北京师范大学百年校庆优秀校友、西藏自治区"三八"红旗手等荣誉称号。其经历被中央电视台《半边天》栏目制作成《北京姑娘进藏来》专题节目于2005年11月向海内外播出。

课题组成员在那曲进行调研

课题组成员在拉萨实验小学进行问卷调查

课题组成员在日喀则中专学校座谈

位于海拔五千多米的日喀则曲林村教学点

课题组成员在昌都地区召开教师座谈会

西藏大学一年一度的学生辩论赛

此为试读，需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com